

De fine fleur van Barbara Nanning

Vanaf 31 maart zet glaskunstenares Barbara Nanning de bloemetjes buiten in het Gentse Design Museum. Collect ging alvast op atelierbezoek in Amsterdam. 'Ik kan uren kijken naar een bloemknop die opengaat.'

TEKST: IRIS DE FEIJTER FOTO'S: TOM HAARTSEN

Het atelier van glaskunstenares Barbara Nanning ziet er helemaal anders uit dan verwacht. Nergens zien we een open haardvuur, blaaspijpen of onbewerkte glasklumpen. Haar werkplek in het voormalige Wilhelmina Gasthuis in Amsterdam lijkt momenteel meer op een stockageruimte. De magazijnstellingen staan vol witte dozen met kunstwerken. Klaar voor verzending naar het Gentse Designmuseum waar ze vanaf eind maart een tentoonstelling heeft. 'Ik ga ruim 200 objecten tonen uit mijn reeks 'Eeuwige Lente'. Dat zijn glazen sculpturen met bloemen- en plantentmotieven, geïnspireerd op de ontlukende kracht van de natuur. De meeste werken zijn al af, maar ik ben ook nog nieuwe stukken aan het maken,' klinkt Nanning (55) enthousiast. 'Toen ik met de serie begon, beperkte ik me tot wit opaak glas. Zo kon ik mijn eigen vormtaal ontwikkelen. Maar nu is het tijd voor kleur. Ik maakte al een reeks installaties met wuivende kelp-bladeren (een soort zeewier, nvdr) in gekleurd glas en ik liet al een tweetal boeketten vergulden. Gisteren experimenteerde ik voor het eerst met glasverf. De eerste proeven zitten nu in de oven. Ik ben heel benieuwd. Als het experiment slaagt, gebruik ik het voor de expositie in Gent.'

Dat er zo weinig glasblaasmateriaal in Nannings atelier staat, is eigenlijk heel logisch. 'Vroeger blies ik wel eens zelf, maar dat is echt zware fy-

links

'Bomba', 2011. Wit opaak geblazen en handgevormd glas met een amberkleurige en rode laag Afmetingen 60 x 50 x 53 cm. In dit werk dat hoort tot de serie 'Eeuwige Lente' vormen de manshoge glazen planten van het Venetiaanse glashuis Venini uit de jaren '20 een inspiratiebron.

© Ben Deiman

© Ben Deiman

“Toen ik met de serie begon, beperkte ik me tot wit opaak glas. Zo kon ik mijn eigen vormen-taal ontwikkelen. Maar nu is het tijd voor kleur.”

volgende pagina
linksboven

Koraal met kristallen zeewier, april 2011. Basis in polyurethaan en doorzichtige bladeren. Handgevormd. Afmetingen 65 x 50 x 60 cm.

rechtsboven

Koraal met groen zeewier, februari 2011. Basis in polyurethaan, wit met groene bladeren en kristallen druppels. Handgevormd. Afmetingen 55 x 45 x 65 cm.

onder

Pollen Count, 2011. Polyurethaan, wit geblazen en handgevormd opaak glas. Afmetingen 53 x 65 x 52 cm. Tezamen vormen de objecten van Barbara Nanning een belangrijk onderdeel van de Wonderkamer, tijdens de Renaissance de voorloper van het museum. Objecten uit de natuur, de zogenaamde Naturalia, vormden een belangrijk deel van een dergelijk kunst kabinet.

sieke arbeid. De blaaspip is al snel 2,5 meter lang en aan het einde hangt een gloeiend hete glasklomp van een tiental kilo. En je hebt ook een serieuze longcapaciteit nodig om lucht in het glas te blazen. Het is, eerlijk gezegd, meer een mannenjob. En ik ben ook liever bezig met het bedenken en ontwerpen dan met het maken zelf. Daarom werk ik al 13 jaar samen met het Tsjechische glasbedrijf Ajeto in de stad Novy Bor. Dat ligt in de Bohemen: een streek met een ontzettend rijke glastraditie. Denk maar aan het fameuze Boheemse slijpwerk. Glas bepaalt daar het dagelijks leven. Nagenoeg iedereen werkt in deze sector. Kinderen gaan al vanaf hun 10e naar een speciale glasschool. Daar specialiseren ze zich in één van de vele takken van de glasproductie zoals slijpen, blazen, polijsten, ovens bouwen, blaaspipen maken of mallen fabriceren. De vaklui daar zijn onovertroffen,’ boft de kunstenaar. Jaarlijks werkt ze zo’n vier maanden in Tsjechië. Eerst bespreekt ze haar schetsen en ideeën met de blazers om te zien of ze technisch haalbaar zijn. Zo niet, bedenken ze samen een oplossing. ‘Het is echt teamwerk. Ik werk al jarenlang met dezelfde blazers, slijpers, vergulders en inpakkers. Inmiddels zijn we goed op elkaar ingespeeld. Tijdens het blazen is er een hectische sfeer. Ondanks het vele lawaai van de ovens communiceer ik met de zeven blazers die tegelijk bezig zijn voor me. Maar de tijd is beperkt. Als het glas heet is, moet het binnen een uur de definitieve vorm hebben. Als ik het object goedkeur, gaat het in de koeloven. Daarna kun je het niet meer opnieuw verhitten, enkel nog koude nabewerkingen zoals slijpen, polijsten, zandstralen en vergulden. Voor mij is een vorm af als er de juiste beweging en schwingung in zit. Mijn doel met de ‘Eeuwige Lente’-reeks is om de groeikracht van de natuur te vatten. Het object moet dus de suggestie van beweging opwekken.’

Sneeuwballen

Het idee voor de plantenreeks kreeg Nanning tijdens de zoveelste rit richting Novi Bor. Ze maakte een tussenstop in Meissen bij Dresden waar ze een tentoonstelling bezocht. Daar zag ze voor het eerst de befaamde 18e-eeuwse vaas met sneeuwbalbloemen: een sterk staaltje barok in wit Meissner porselein. ‘Vooral de schoonheid en de kracht van het wit troffen me. Puur, zuiver en niets verhullend. Toen is het idee geboren om een grote verstilde wereld te maken in wit opaak glas. Dat lijkt op porselein en heeft een heel sterke schaduw- en contourwerking,’ aldus Nanning. Naast het Duitse porselein keek ze ook naar de glazen planten die het bekende Italiaanse bedrijf Venini (Murano) maakte in de jaren '20. Maar de echte inspiratiebron is en blijft de natuur zelf. ‘Vooral het voorjaar vind ik fascinerend. Ik kan

uren kijken naar een knop die opengaat. Denk maar aan hoe zo’n kastanjebloempje opgefrommeld zit en zich langzaam keurig netjes ontvouwd. Dat is een wonder. Maar alleen kijken, is niet genoeg voor mij. Ik wil ook begrijpen hoe dat in zijn werk gaat. Dat is voor mij de essentie. En dat probeer ik ook te vatten in mijn recente glassculpturen.’

Geen keramist

Ineens valt ons oog op een grote draaischijf achterin het atelier. Wat doet dat ding - toch hét pottenbakkersgereedschap bij uitstek - bij een glaskunstenaar? Voor Nanning bekend werd met haar glaskunstwerken, had ze een even succesvolle carrière als keramiste. Van 1974 tot '79 studeerde ze keramiek aan de Rietveld Academie in Amsterdam. ‘Ik groeide op in een familie van muzikanten en schilders. Een creatief nest, maar niemand zat in de keramiekbranche. Als meisje van 8 was ik al gebiologeerd door klei. Ik had toen de sleutel van het buurthuis waar ik op elk moment van de dag kon gaan kleien. Naast mijn bed stond een klein oventje en via via kreeg ik een oude schopschijf. Ik was niet te stoppen. Toen ik nog iets ouder was, stond ik met mijn draaischijf op markten en braderieën. Ik amuseerde me en verdiende er 25 gulden per dag mee. Dankzij mijn leraar handvaardigheid op de middelbare school groeide mijn liefde voor klei nog meer. Dat ik voor een keramiekopleiding zou kiezen, was niet meer dan logisch.’

Als keramiste kroop ze zelf achter de draaischijf, maar als glaskunstenaar besteedt ze het creatieproces uit. Hoe belangrijk is die technische kant voor haar? ‘Glasblazen en draaien zijn echt ambachten die je door heel veel oefenen in de vingers moet krijgen. Zonder techniek ben je nergens als kunstenaar. Als je zelf de techniek niet in huis hebt, moet je die zoeken bij geschoolde vaklui. Pas daarna kun je nadenken over het concept en de vormgeving. Maar binnen die ambachtelijke techniek probeer ik wel vernieuwend te zijn. Zo ontwikkelde ik een speciale zandcoating die mijn keramische objecten een fluweelachtige huid gaf,’ legt Nanning uit. ‘Ik zie mezelf eigenlijk niet als keramist, maar als kunstenaar die met klei werkt. Voor mij is het materiaal een middel om iets uit te drukken - in mijn geval altijd beweging - niet als doel op zich. Bij een goed kunstwerk zijn de techniek en het materiaal ondergeschikt. Dan zie ik eerst een sterk beeld en later pas perfect uitgevoerd draaiwerk of mooi glazuur.’

Asbakken

Dat Nanning haar geliefde klei zou verruilen voor glas, is eigenlijk de schuld van het Nationaal Glasmuseum. Het Leerdamse museum vraagt

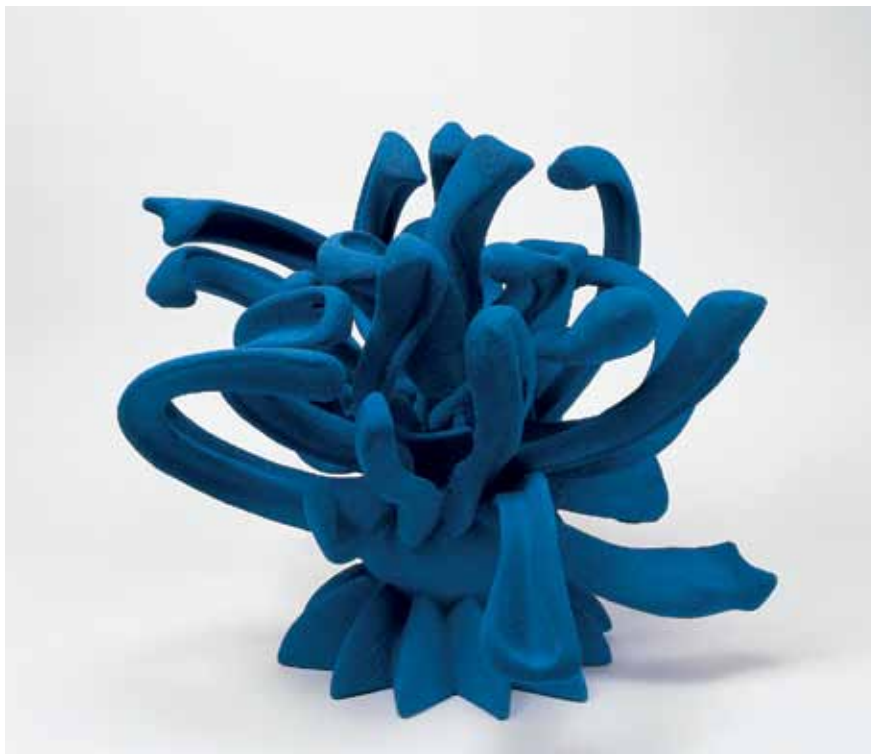

boven
Dit felgekleurde gele object in keramiek is samengesteld uit versneden draaiingen en komt uit de serie Galaxy. Hierin verwerkte Nanning haar fascinatie voor de eeuwig durende beweging, het ronddraaien van de planeten, sterren en moleculen.

onder
In de serie Hydras waartoe ook dit blauwe object hoort, wordt gezocht naar harmonie tussen het positieve en het negatieve, het statische en het dynamische, tussen binnen- en buitenvormen, tussen groei en zwaartekracht.

volgende pagina boven
Glasobject 'Pistache' uit 2010. Geblazen, handgevormd, geslepen, gezandstraald en verguld met 24 karaats bladgoud. Afmetingen: 35 x 34 x 21 cm.

sinds 1986 elk jaar aan een kunstenaar om voor hen een glazen object te ontwerpen. In 1995 was het de beurt aan Barbara Nanning. 'Tijdens mijn studies aan de Rietveld Academie volgde ik een avondcursus glas bij Sybren Valkema. Hij was de Nederlandse pionier van de studioglaskunst: een Amerikaanse uitvinding die het - dankzij een klein smeltoventje - voor kunstenaars mogelijk maakt om in hun eigen atelier met glas te werken. Maar sindsdien was ik nooit meer met glas bezig geweest. Samen met meesterglasblazer Henk Verweij en hoofd nabewerking Eddy Bek van Glasfabriek Royal Leerdam herontdekte ik het wonderlijke materiaal. De samenwerking verliep zo goed dat ik er tot 2001 gastontwerper bleef. Ik maakte honderden stukken - altijd unica - in helder kristal die werden geëxposeerd in binnen- en buitenland. Maar toen Henk vertrok en Eddy met pensioen ging, stopte de samenwerking. Sindsdien werk ik samen met de fabriek in Tsjechië.'

Wie keramiek of glas zegt, zegt decoratieve asbakken, vazen en servies. Maar Barbara Nanning maakt niets van dat alles. 'Mijn werken zijn niet bedoeld om gebruikt te worden. Ik ben puur op schoonheid gericht, niet op functionaliteit. Dat is altijd al zo geweest. Afhankelijk van het ontwerp kan ik ook heel perfectionistisch zijn. Zoals bijvoorbeeld bij de vergulde schalen. Zodra daar een klein luchtbelletje of een rafelige inkeping in zit, is hij onbruikbaar. Daar had ik soms verhitte discussies over met de blazers. Die

vonden het zonde om het werk van 7 man zomaar in de vuilbak te keilen. Dat klopt, maar bij het vergulden zie je de kleinste oneffenheid. Dus moest ik streng zijn. Gelukkig begrepen ze me later wel.' Een van de grote voorbeelden van Barbara Nanning is de bekende Amerikaanse glaskunstenaar Dale Chihuly. 'Voor de flinterdunne schelpvormige schalen die hij vroeger maakte, vind ik fantastisch. Die zijn zo sierlijk en hebben fantastische kleuren. Ook Anish Kapoor is ongelooflijk sterk met kleuren. Bovendien slaagt hij erin al het overbodige weg te laten. Zijn werken zijn zo puur. Zo maakte hij enkele jaren geleden een werk bij het EKBC: het keramiekcentrum in Den Bosch. Hij duwde en trok aan een grote homp klei een goot binnenin rood loodglazuur. Dat leek wel een vulkaan-eruptie. Een superkrachtig beeld. En het ultieme bewijs dat klei niet truttig is. Nooit eerder zag ik klei zo treffend verbeeld.'

Terug naar het begin

Naast sierobjecten van glas en keramiek maakt Nanning ook monumentale projecten. 'Mijn eerste project was een geglazuurde wand in de entree van een appartementsblok in Amsterdam. Dat was twee jaar na mijn afstuderen en sindsdien had ik regelmatig zulke grootschalige projecten, maar de laatste tien jaar kregen ze de overhand. Soms deed ik er wel drie per jaar. Tussendoor maakte ik ook nog glasobjecten en keramiek. Maar kleien kun je niet tussendoor doen. Dat moet je in één keer af kunnen maken anders droogt het uit, hoe goed je het ook inpakt in plastic. Omdat ik mijn kleiwerk bij thuiskomst elke keer gescheurd of gebroken aantrof, stopte ik ermee. Glas is afstandelijker dan klei - je kan er niet letterlijk je vingerafdruk in achterlaten - maar je hebt veel sneller resultaat. Eens afgekoeld, stáát het er. Klei moet eerst nog drogen en bakken. Omdat ik van plan was nooit meer te kleien, gaf ik mijn voorraad klei, glazuurpoeder en andere grondstoffen weg. Ik stond ook een paar keer op het punt om mijn draaischijf te verkopen. Maar telkens bedacht ik me. Ik kocht hem tijdens mijn studies met geld dat ik leende van mijn vader. 3500 gulden, een enorm bedrag toen. Maar afgelopen december maakte ik van mijn hart een steen. Hij moest weg. Al wilde ik eerst bij wijze van afscheid nog mijn laatste potje ooit draaien. Maar toen ik met mijn vingers in de klei zat, was ik niet meer te stoppen. Ik draaide wel tien potjes. Plotseling besefte ik hoe ik het had gemist. Mijn draaischijf verkopen, doe ik zeker niet meer. Zodra de tentoonstelling in Gent geopend is, ga ik weer aan de slag met klei. Na jarenlang heen en weer reizen naar Tsjechië en werken in teams, is het tijd om weer even alleen in mijn atelier te zijn. Ik kan niet wachten.'

Dat Nanning haar geliefde klei zou verruilen voor glas, is eigenlijk de schuld van het Nationaal Glasmuseum.

MEER WETEN

Bezoeken
'Eeuwige Lente'
31-03 t/m 03-06
Design Museum,
Jan Breydelstraat Gent

AD Gallery
Grote Koraalberg 17
Antwerpen.
www.design.museum.gent.be
www.barbarananning.info

links
Geblazen, handgevormd, geslepen, en met kleur overlay object uit 2008.